

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ХАРКІВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»

Кафедра «Охорона праці та навколишнього середовища»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Голова науково-методичної комісії Цивільна безпека
(назва комісії)

Березуцький В.В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 2017 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Правові основи працезахоронної політики та охорони праці»

рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

галузь знань 26 - Цивільна безпека
(шифр і назва)

спеціальність 263 - Цивільна безпека
(шифр і назва)

спеціалізація 263-1 - Охорона праці
(шифр і назва)

вид дисципліни Професійна підготовка
(загальна підготовка / професійна підготовка)

форма навчання денна
(денна / заочна)

Харків – 2017 рік

ЛИСТ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Робоча програма з навчальної дисципліни –
Правові основи працезахоронної політики та охорони праці
(назва дисципліни)

Розробники:

Доцент, кандидат техн. наук
(посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

Семенов Є.О
(ініціали та прізвище)

_____ (посада, науковий ступінь та вчене звання)

_____ (підпис)

_____ (ініціали та прізвище)

Робоча програма розглянута та затверджена на засіданні кафедри

Охорона праці та навколишнього середовища _____
(назва кафедри)

Протокол від «__8__» __лютого__ 2017_ року № __7__

Завідувач кафедри Охорона праці та навколишнього середовища
(назва кафедри)

_____ (підпис)

Березуцький В.В.
(ініціали та прізвище)

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Назва випускової кафедри

«Охорона праці та навколишнього середовища»

Завідувач кафедри _____ Березуцький В.В.
(підпис) (ініціали та прізвище)

«_____» _____ 20__ р.

ЛИСТ ПЕРЕЗАТВЕРДЖЕННЯ РОБОЧОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ

Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри	Підпис голови НМК (для дисциплін загальної підготовки та дисциплін професійної підготовки за спеціальністю) або завідувача випускової кафедри (для дисциплін професійної підготовки зі спеціалізації, якщо РПНД розроблена не випусковою кафедрою)

МЕТА, КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ТА СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНА СХЕМА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета полягає у формуванні у майбутніх фахівців правових знань щодо стану проблем охорони праці, складових і функціонування управління охороною праці та шляхів правового регулювання методів та засобів забезпечення безпеки праці згідно з чинними законодавчими та іншими нормативно-правовими актами.

Перелік професійних компетентностей:

- Здатність організації контролю за додержанням вимог чинних нормативно-правових актів з цивільного захисту, стандартів безпеки праці у процесі виробництва;
- Здатність аналізувати організацію діяльності служби цивільного захисту і служби охорони праці підприємства;
- Здатність проводити оцінку безпеки об'єктів підвищеної небезпеки та потенційно небезпечних об'єктів, сертифікацію виробів, машин, матеріалів на відповідність вимогам безпеки;
- Здатність організовувати експлуатацію техніки, устаткування, спорядження та засобів автоматики у сфері професійної діяльності.

Перелік професійних компетентностей за спеціалізацією:

- Здатність під час участі у проведенні експертизи проектної документації виявляти порушення, які створюють загрозу життю і здоров'ю працівників або можуть привести до аварії;
- Здатність аналізувати відповідність інженерно-технічних рішень в будівлях та спорудах нормативним вимогам з охорони праці, виробничої санітарії, протипожежного стану та охорони навколишнього середовища;
- Здатність визначати ризики небезпек, складати карти професійних ризиків, застосовувати міжнародні стандарти щодо аудиту та системи керування охороною праці на підприємстві;
- Здатність здійснення контролю за додержанням у підрозділах підприємства законодавчих та інших нормативно-правових актів з охорони праці, враховуючи особливості техногенної небезпеки об'єкта, техногенну небезпеку виробничих процесів, вимоги чинних нормативних документів, в умовах виробництва.

Результати навчання студент повинен **знати**:

- принципи державної політики в сфері охорони праці;
- права роботодавця та робітника і трудових колективів,
- права та пільги робітників;
- структуру системи державного управління охороною праці;
- основні положення законодавчих актів щодо регулювання та створення безпечних і здорових умов праці;

– юридичну відповідальність за скоєння злочинів за порушення у сфері охорони праці.

В результаті вивчення курсу студент повинен **вміти**:

- складати договір (угоди) про прийом працівника на роботу;
- визначати ступінь юридичної відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці;
- застосовувати отримані знання правових основ цивільного захисту, охорони праці у повсякденному житті та практичній діяльності.

Курс «Правові основи працезахоронної політики та охорони праці» базується на знаннях, які одержанні студентами при вивченні соціально-економічних, загальнонаукових та професійно-орієнтованих дисциплін.

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Попередні дисципліни:	Наступні дисципліни:
Основи професійної безпеки та здоров'я людини	Атестація робочих місць за умовами праці
Розслідування, облік та аналіз нещасних випадків, професійних захворювань та аварій	Організація наглядової діяльності та аудит в галузі охорони праці
Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань	

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять)

Семестр	Загальний обсяг (годин) / кредитів ECTS	З них		За видами аудиторних занять (годин)			Індивідуальні завдання студентів (КП, КР, РГ, Р, РЕ)	Поточний контроль	Семестровий контроль	
		Аудиторні заняття (годин)	Самостійна робота (годин)	Лекції	Лабораторні заняття	Практичні заняття, семінари			Контрольні роботи (кількість робіт)	Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6	120	48	72	32		16	15		6	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до загального обсягу складає 40 (%):

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п.	Види навчальних занять (Л, ЛЗ, ПЗ, СР)	Кількість годин	Номер семестру (якщо дисципліна викладається у декількох семестрах). Назви змістових модулів. Найменування тем та питань кожного заняття. Завдання на самостійну роботу.	Рекомендована література (базова, допоміжна)
1	2	3	4	5
1	Л	2	<p>Змістовий модуль № 1 (<i>Працезахоронна політика та охорона праці при прийомі на роботу та під час роботи</i>)</p> <p><i>Тема 1.</i> Трудове право як галузь трудових відносин. Суб'єкти трудового права.</p> <p>Трудове право як галузь трудових відносин. Поняття основних принципів трудового права України. Суб'єкти трудового права.</p>	[1-11]
2	Л	2	<p><i>Тема 2.</i> Колективні договори та угоди. Трудовий договір.</p> <p>Колективні договори та угоди. Поняття колективного договору. Порядок укладення колективного договору. Зміст колективного договору. Контроль за виконанням колективного договору і види відповідальності за невиконання його зобов'язань. Трудовий договір.</p>	[1-11]
3	ПЗ	2	<p>Складання договору (угоди) при прийомі працівника на роботу.</p>	[1-11]
4	Л	4	<p><i>Тема 3.</i> Робочий час і час відпочинку. Особливості регулювання праці окремих категорій працівників.</p> <p>Оплата праці в умовах неповного робочого часу. Надурочні роботи. Види відпочинку. Щорічні відпустки та черговість їх надання. Порядок надання додаткових відпусток. Порядок надання відпусток без збереження заробітної плати. Охорона праці жінок. Охорона праці неповнолітніх. Охорона праці інвалідів та громадян похилого віку.</p>	[1-11]
5	ПЗ	2	<p>Розробка режиму робочого часу і часу відпочинку на підприємстві.</p>	[1-11]
6	Л	2	<p><i>Тема 4.</i> Дисципліна праці та правові засоби її забезпечення.</p> <p>Трудова дисципліна та поняття внутрішнього трудового розпорядку як основи організації праці. Правове регулювання внутрішнього трудового розпорядку. Заходи заохочення за сумлінне виконання трудових обов'язків. Заходи стягнення за порушення трудових обов'язків і порядок їх</p>	[1-11]

			застосування. Юридична відповідальність за порушення трудових обов'язків. Поняття дисциплінарного проступку.	
7	Л	2	<i>Тема 5.</i> Матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Відшкодування матеріальних збитків. Матеріальна відповідальність за порушення умов і охорони праці. Позовна давність.	[1-11]
8	ПЗ	4	Розробка режиму робочого часу і часу відпочинку на підприємстві.	[1-11]
9	Л	4	<i>Тема 6.</i> Відшкодування громадянам, підприємствам і державі збитків, завданих порушеннями вимог охорони праці. Відповідальність за заподіяну шкоду особам або її організаціям відповідно до вимог Цивільного кодексу. Способи відшкодування шкоди. Адміністративна відповідальність. Адміністративні правопорушення в галузі законодавства про працю, охорону праці і навколишнього середовища. Адміністративні правопорушення в промисловості. Відповідальність за порушення вимог пожежної безпеки.	[1-11]
10	ПЗ	2	Визначення відповідальності за правопорушення у сфері охорони праці (за варіантом).	[1-11]
10	Л	2	Змістовий модуль № 2 (<i>відшкодування збитків та здійснення нагляду в сфері охорони праці. Юридична відповідальність.</i>) <i>Тема 1.</i> Порядок і строки притягнення до відповідальності за адміністративні правопорушення в сфері охорони праці. Ведення справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони праці та пожежної безпеки. Ведення справ про інші адміністративні правопорушення. Впровадження справ про адміністративні правопорушення. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності та права особи, що притягається до адміністративної відповідальності. Порядок оскарження постанови про адміністративне правопорушення.	[1-11]
11	Л	2	<i>Тема 2.</i> Індивідуальні та колективні трудові спори і порядок їх розв'язання. Повноваження комісій по трудових спорах. Вирішення трудових спорів судовими інстанціями. Переведення на іншу роботу.	[1-11]
12	ПЗ	2	Відшкодування шкоди здоров'ю, причиненої працівникові на виробництві.	[1-11]
13	Л	2	<i>Тема 3.</i> Гарантії прав громадян на охорону праці. Політика підприємства з охорони праці. Законодавчі акти з охорони праці. Закон України "Про охорону праці" та державна політика в галузі	[1-11]

14	Л	4	охорони праці. Політика підприємства з питань охорони праці. <i>Тема 4.</i> Нагляд і контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Поняття та основні види нагляду і контролю. Державний нагляд і контроль за додержанням законодавства про охорону праці. Громадський контроль у сфері охорони праці. Здійснення нагляду прокуратури України за дотриманням законності у сфері охорони праці.	[1-11]
15	ПЗ	2	Визначення прав на пільги і компенсації за важкі і шкідливі умови праці.	[1-11]
16	Л	2	<i>Тема 5.</i> Кримінальна відповідальність за порушення законодавства з охорони праці. Відповідальність за порушення законодавства про працю. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Відповідальність за порушення правил пожежної безпеки.	[1-11]
17	ПЗ	2	Визначення корупційних адміністративних правопорушень (за варіантом).	[1-11]
18	Л	4	<i>Тема 6.</i> Юридична відповідальність за скоєння злочинів у сфері службової діяльності. Основні положення Закону України “Про засади запобігання та протидії корупції”. Заходи, спрямовані на запобігання і протидію корупції. Відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень. Корупційні адміністративні правопорушення. Злочини у сфері службової діяльності, що пов’язані з наданням публічних послуг.	[1-11]
20	ПЗ	2	Визначення ступеня юридичної відповідальності за скоєння злочинів у сфері службової діяльності (за варіантом).	[1-11]
Разом (годин)		48		

Примітки

1. Номер семестру вказують, якщо дисципліна викладається у декількох семестрах.
2. У показнику «Разом (годин)» кількість годин буде відрізнятися від загальної кількості аудиторних годин на кількість годин, що відведена на вивчення тем та питань, які вивчаються студентом самостійно (п. 3 додатку 8).
3. У графі 5 вказується номер відповідно до Додатку 14.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва видів самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання лекційного матеріалу	8
2	Підготовка до практичних(лабораторних, семінарських) занять	8
3	Самостійне вивчення тем та питань, які не викладаються на лекційних заняттях	40
4	Виконання індивідуального завдання	16
5	Інші види самостійної роботи	
	Разом	72

ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

(вид індивідуального завдання)

№ з/п	Назва індивідуального завдання та (або) його розділів	Терміни виконання (на якому тижні)
	<p style="text-align: center;">ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Форми і системи оплати праці в Україні. 2. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. 3. Загальний порядок прийняття на роботу. 4. Порядок звільнення з роботи та порядок його оформлення. 5. Режим роботи і облік робочого часу. 6. Види відпусток. 7. Форми стимулювання охорони праці. 8. Методи стимулювання охорони праці. 9. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників. 10. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування. 11. Вимоги Цивільного кодексу щодо прав і обов'язків громадян за заподіяну шкоду іншій особі. 12. Вимоги Цивільного кодексу щодо прав і обов'язків громадян за заподіяну шкоду підприємству. 13. Вимоги Цивільного кодексу щодо прав і обов'язків громадян за заподіяну шкоду державі. 14. Адміністративні правопорушення в будівництві. 15. Ведення справ про адміністративні правопорушення у сфері ядерної та радіаційної безпеки. 16. Ведення справ про інші адміністративні правопорушення. 17. Порядок вирішення колективного трудового спору (конфлікту). 18. Страйк, як крайній засіб вирішення колективного трудового спору (конфлікту). 19. Міжнародні правові акти. 20. Навчання з охорони праці. 21. Забезпечення зайнятості звільненим працівникам. 22. Обов'язки та права працівників щодо виконання вимог охорони праці при трудових відносинах. 23. Масово-роз'яснювальна робота з питань пожежної безпеки. 24. Навчання та інструктажі з питань пожежної безпеки. 25. Неосудність. 26. Обставини, які пом'якшують покарання. 	<p>Із 1-14 теми завдань до 9 тижня.</p> <p>Із 15-30 теми завдань до 15 тижня.</p> <p>Виконання у вигляді рефератів.</p>

	<p>27. Обставини, які обтяжують покарання.</p> <p>28. Давність притягнення до кримінальної відповідальності.</p> <p>29. Закон України “Про засади запобігання та протидії корупції”.</p> <p>30. Прокурорський нагляд за додержанням законодавства.</p>	
--	--	--

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

(надається опис методів навчання)

Метод навчання – досить складне, багато якісне багатовимірне педагогічне явище, в якому знаходять відображення об'єктивні закономірності, принципи, цілі, зміст і форми навчання. Цей зв'язок з іншими дидактичними категоріями взаємо-зворотній: принципи, цілі, зміст і форми навчання визначають метод, але вони не можуть бути реалізовані без нього, без урахування можливостей їх практичної реалізації. Науковці поділяють методи навчання на словесні (розповідь-пояснення, бесіда, лекція), наочні (ілюстрація, демонстрація) та практичні (досліди, вправи, лабораторні роботи, реферати тощо). При вивченні дисципліни використовуються проблемний підхід у лекції та пояснювально-ілюстративний метод. Проблемною є така лекція, що містить у собі проблемні, дискусійні твердження, варіанти вирішення яких досягаються обов'язковим обговоренням їх між усіма присутніми. Цьому передують монолог викладача, в якому він вводить слухачів у проблему, вказує на можливі підходи до її аналізу на матеріалі співставлення різних факторів та теорій і знайомить з деякими умовами та прецедентами її розв'язання, створюючи тим самим ґрунт для проблематизації зовнішнього діалогу. При пояснювально-ілюстративному методі, студенти, що навчаються одержують знання на лекції, з учбової або методичної літератури, через екранну допомогу в "готовому" вигляді. Сприймаючи і осмислюючи факти, оцінки, висновки, студенти залишаються в рамках репродуктивного (відтворюючого) мислення. У вузі даний метод знаходить найширше застосування для передачі великого масиву інформації. Це дозволяє студентам застосовувати усі форми освоєння матеріалу, що підвищує ефективність роботи у аудиторії. Окрім цього лектор має можливість застосовувати Інтернет сайти для ілюстрації лекційного матеріалу.

Лекції викладаються українською мовою.

Лектор застосовує на заняттях інформацію та ресурси, що розміщено у Інтернеті на сайті кафедри, де студент може знайти відповідь на багато запитань, у тому числі: лекції, методичні вказівки, тести та інше.

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль реалізується у формі опитування на лекціях, виступів на практичних заняттях, тестів, виконання індивідуальних завдань, проведення контрольних робіт, ректорських контрольних робіт тощо.

Контроль складової робочої програми, яка освоюється під час самостійної роботи студента, проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів, тестування за змістовними модулями (на 9 та 15 тижнях);
- з практичних (лабораторних), індивідуальних занять – за допомогою перевірки виконаних завдань, реферату за обраною темою.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку (з оцінкою) або екзамену відповідно до навчального плану в обсязі навчального матеріалу, визначеного навчальною програмою та у терміни, встановлені навчальним планом.

Семестровий контроль може проводитися в усній формі по екзаменаційних білетах або в письмовій формі за контрольними завданнями, а також шляхом тестування з використанням технічних засобів (Інтернету). Можливе поєднання різних форм контролю.

Результати поточного контролю (поточна успішність) можуть враховуватись як допоміжна інформація для виставлення оцінки з даної дисципліни.

Студент вважається допущеним до семестрового екзамену з навчальної дисципліни за умови повного відпрацювання усіх практичних та лабораторних занять, та виконання індивідуальних завдань СРС, передбачених навчальною програмою з дисципліни.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ, ТА ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ (НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS)

Таблиця 1. Розподіл балів для оцінювання поточної успішності студента

Поточне тестування та самостійна робота												Сума
Змістовий модуль 1						Змістовий модуль 2						
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	T2.1	T2.2	T2.3	T2.4	T2.5	T2.6	100
7,5	7,5	10	7,5	7,5	10	7,5	7,5	7,5	10	7,5	10	

T1, T2, ... – номери тем змістових модулів.

Розподіл балів відповідно до тем змістовних модулів:

Аудиторні заняття (40%): Л (26,7%) – форма контролю – тестування;

ПЗ (13,3%) – звіти, щодо виконання робіт;

Поза аудиторні роботи студента (60%): СРС (РЕ, тільки з індивідуальними завданнями, 2 теми (2 змістовних модулів)).

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 10 (із СРС): Л-5, ПЗ – 2,5; СРС – 2,5.

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 10 (без СРС): Л-5; ПЗ – 5.

Таким чином, розподіл тем із кількістю балів 7,5 (СРС відсутня): Л-5; ПЗ – 2,5.

Таблиця 2. Шкала оцінювання знань та умінь: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 ... 100	A	відмінно
82 ... 89	B	добре
74 ... 81	C	
64 ... 73	D	
60 ... 63	E	задовільно
35 ... 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0 ... 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

(надається перелік складових навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни та посилання на сайт, де вони розташовані)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1	Ткачук К.Н., Москалева В.М., Кусковець С.Л., Зацарний В.В. Правові основи працезохоронної політики України: Навчальний посібник. – Рівне: НУВГП, 2011. – 310 с.
2	Правові основи працезохоронної політики та охорони праці: навч. посіб. / В.Д. Губенко, Б.М. Коржик, В.П. Андрійченко, Н.А. Губенко; за ред. Б.М. Коржика; Харк. Нац.акад.міськ.госп-ва.-Х.: ХНАМГ, 2011 – 174 с.
3	Правові основи працезохоронної політики та охорони праці: конспект лекцій / Укладачі: О.О. Островерх, Т.М. Ковалевська, Т.О. Луценко. – Х.: НУЦЗУ, 2013 – 152 с.
4	Кодекс законів про працю України.
5	Закон України про охорону праці від 21.11.2002 р.
6	Закон України “Про боротьбу з корупцією”, Верховна Рада України; Закон від 14.10.2014 № 1700-VII.

Допоміжна література

7	Конституція України, прийнята 28.06.1996 р.
8	Трудове право України, за ред. П.Д. Пилипенка, - К, 2004 – 383 с.
9	Козак З.Я., Правове регулювання охорони праці: Навчальний посібник, - Львів, 2003 – 403 с.
10	Закон України “Про загальнооб’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” №1105-XVI від 23.09.1999р.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

(перелік інформаційних ресурсів)

11. Електронний ресурс, доступ: <http://web.kpi.kharkov.ua/safetyofliving/>